

Pamuttextilművek Tolnai Gyára

Tolnának a századforduló elején ipara alig volt. A lakosság mezőgazdasággal foglalkozott, de sok volt az építőmunkás is. Az első jelentősebb üzem a Selyemfonógyár, amely hazánkban elsőként kezdte a hernyóselyemfonal, majd selyem cérna gyártását.

1908-ban Bányai Mór tolnai lakos szőnyeggyártásra kért engedélyt. A telepengedélyezést 1908. október 3-án adta ki az iparfelügyelőség. Bányai a szőnyeggyártást nem kezdte meg azonnal. A munka csak néhány hónap elteltével indult meg, de nem sok eredménnyel. A szőnyeggyártás tolnai munkásokkal indult, s Bányai Mór Szőnyeggyár Rt. néven részvénytársasággá alakult át, de ez is csakhamar eladósodott és felszámolt.

1911 nyarán a Tolnai Szőnyegtermelők Szövetkezete tartotta alakuló közgyűlését. A forgótőke hiánya, a gazdasági helyzet, sok nehézség elé állította a szövetkezetet. Kezdetben még akadozva, de termeltek. Az első világháború elején már nyersanyaghiány és a mind súlyosabbá váló pénzügyi helyzet miatt azonban a munka teljesen megszűnt.

Bányai 1919-ben a gyárat eladta, és Tolnát is elhagyta. A helyi részvényesek, akik úgy vélték, hogy Bányai megrövidítette őket, egy ideig pereskedtek, de nem sok eredménnyel. A gyár, amelyhez építése idején nagy reményeket fűztek, még kis részben sem felelt meg a várakozásnak. Nem vitte előre a község iparát, nem nyújtott több munkát a lakosságnak. Az első világháború után a községben munkaalkalom alig volt. A munkások a városokban, sőt nagy számban külföldön kerestek munkát. A nagyobb elvándorlás indíthatta a község képviselőtestületét arra, hogy 1922. augusztus 7-én megtartott ülésükön a gyár megindítására határozatot hozzon.

Az új tulajdonos (aki Bányaitól megvette a gyárat), 1923 januárjában érdekközösségi viszonyba lépett Singer et Co. Asch, csehországi textilgyárral. Az éveken át üzemen kívül álló elhanyagolt épületet kijavították, átalakították és a meglévő gépeket átrendezték.

Az 1923. év fordulópontot jelent a gyár életében, és tulajdonképpen a Tolnai Textilgyár megindulását ettől számítjuk. Csakhamar 12 db r. 190-es szövőgép érkezik Csehszlovákiából és a szőnyeggyártás mellett a kendők szövését, valamint kalapbélés gyártását is megkezdtek.

1924 januárjában az érdekközösség részvénytársasággá alakul, melyben a részvények 50 %-a a Singer et Co. Asch-i cégé lett. Mivel a gépi csomózású szőnyegek iránt a kereslet csökkent, ezért elhatározták, hogy a szőnyeggyártást csökkentik, viszont a kendő és szövetgyártást fejlesztik. Rövidesen újabb 14 szövőgépet szereztek be és ezzel már 26 gépen gyártják a gyapjú és selyem fejkendőket, valamint a kalapbélést. A nyersanyag nagyrészt Olaszországból és Hollandiából importálják, kisebb részét a Hazai Fésűfonó szállította. Mind a szövet, mind a szőnyegszövőrészleg létszáma 40-40 főből állt. Az összes adminisztrációs munkát egy személy látta el. Gyártmányaik elsősorban a fejkezdő-félék keresettek voltak, s ezért mind több árut akartak termelni. A tőkés vezetők arra kényszerítették a dolgozókat, hogy hónapokon keresztül reggel 4 órától este 8 óráig rövid ebédidő beiktatásával dolgozzanak. De a megnövekedett igényeket a túlhajszolt munka sem tudta kielégíteni. A nagyobb termelést csak a gyár bővítése, újabb gépek beállítása tette lehetővé.

A tulajdonosok 1924. december 19-én kérelemmel fordultak a kereskedelemügyi miniszterhez, hogy az üzem bővítését állami kedvezmény megadásával támogassa. Az állami kedvezményeket 1925. május 2-án azzal a feltétellel kapták meg, hogy legalább 36 db kendő és szövetszövőgépet állítsanak be, a gyár legalább 90 munkást foglalkoztasson, és a munkás, művezető, tisztviselő állások legalább $\frac{3}{4}$ részben magyar honosságúakkal töltsék be. Az engedélyezés további feltételeit képezte az építési anyagoknak és a berendezéseknek belföldi beszerzési és a könyvvezetés ellenőrzési jogának biztosítása.

A vállalat közgyűlése ezzel egyidejűleg a cég nevét Tolnai Szőnyeg és Szövetgyár Részvénytársaságra változtatta. A gyár bővítése újabb munkatermek építésével kezdődött. Az új üzemépület elkészülte után a szőnyegszövő-gépeket teljesen üzemben kívül helyezték. A régi termekben 75 db, az új részben 40 db szövőgépet állítottak fel.

1926. február 24-én a gyár neve Tolnai Textilművek Rt.-re változott, az alaptőkét ugyanakkor 80.000 pengőben állapították meg. A gyárfejlesztéssel lehetővé vált, hogy az eddigi cikkeken kívül paplanbrokátot és bútorszövetet is gyártsanak. Az értékesítésre Budapesten kereskedelmi részleget létesítettek.

Az 1930-as években a 400.000 pengőre emelkedett részvényállomány 85 %-a a Singer et Co. Asch-i cég birtokába került. A gyár cikkprofilja pamut, műselyem, gyapjúárúk és függönyanyagok előállításával tovább bővült. Vevőkörükhöz a budapesti és vidéki textil nagy- és kiskereskedők, kárpitos-kellékesek és kézimunka üzletek tartoztak. A munkások száma elérte a 140-160 főt. Egyharmad részben férfi, kétharmad részben női munkaerőket foglalkoztattak. Az 1930-40-es években a gyár a községben jelentős üzemnek számított. A gyárban 1935-ben a napi 12 órás munkaidő és a rendkívül alacsony bérek miatt a munkások sztrájkot kezdeményeztek, és munkaidő csökkentést, valamint 2 fillér órabéremelést követeltek. A gyár vezetősége a csendőrséggel oszlatta szét a dolgozókat. A sztrájk több hétig tartott. A gyár vezetősége a sztrájk irányítóit elbocsátotta. Ezt követően tértek át a két műszakra, és a kétgépes rendszerre.

A gépek átszerelése 1-6 napig tartott. Az átszerelések idejére bért nem fizettek. A gyárban 1924-ben új üzemszék épült, ahol az eddig szétszórta gépeket csoportosították. A régi szövőgépek száma 120-ra növekedett. Gyártmányaik között most már szerepeltek a divatszövetek, divatselymek, téli Coronas és Idria fejkendők, férfi és női gyapjúsövetek, paraszt népviseleti cikkek, sálak, plédok.

1943-ban a gyárat hadiüzemmé nyilvánították. A munkamenetet a katonai parancsnokság ellenőrizte. 1944 őszén a front mind közelebb került Tolnához. A német igazgató elhagyta a gyárat. A katonai parancsnokság a gyárat a helyi vezetőkre bízta. A gyár termelése néhány hétig tartott. A nyersanyagok, a szén utánpótlása azonban megszűnt és ezért a termelő munka is leállt.

Tolna 1944. november 30-án szabadult fel. A község és a gyár is nagyobb károsodás nélkül vészelte át a háború pusztításait. A szovjet csapatok bevonulása után a rend gyorsan helyreállt. A tél folyamán az üzembe helyezést a szénhiány akadályozta. A helyi szovjet parancsnokság 1945. április első napjaiban napi 40 q szén biztosított. Addig csak a szükséges karbantartási munkákat végezték. A gyár dolgozói, akik egész télen szinte kereset nélkül voltak, teljes

számban jelentkeztek a munkára. A termelés a szovjet Frontparancsnokság irányítása és vezetése alatt indult meg. A 120 db szövőgép sértetlenül megmaradt. Először kabátszövetet, majd műrost vetülékekkel és selyemláncsal blúz és inganyagot gyártottak.

A gyár vezetésében, irányításában sűrű változások időszaka következett. A német tulajdonban volt gyárat először az elhagyatott javak listájára tették. A textilgyárat a Selyemgyárral egyesítették és közös vezetés alá helyezték. Ekkor különféle selyemárut is gyártottak. Az Elhagyatott Javak Kormánybiztossága a gyárat bérbe adta az Általános Kereskedelmi és Ipari Rt.-nek. A gyárra azonban a csehek is igényt tartottak, miután tulajdonosa szudéta származású német volt. Néhány hétig tartó cseh vezetés után azonban a gyárat, mint német vagyont, a Szovjetunió Magyarországi Vállalatainak és Vagyonainak kezelő Hivatala vette át. Az ipar a szükséges alapanyagnak csak kis részét tudta biztosítani. Amikor a megmaradt anyag elfogyott, a dolgozók leleményessége segítette át a gyárat a nehéz helyzeten. Kendertől hernyóselyemig minden fonalat felhasználtak áru szövésére. A kenderből szövött anyagot munkaruha készítésére használták fel, kenderből szákot is szőttek. Az inflációs időszakban a dolgozókat pénz helyett áruval fizették. Heti bérként munkájuk teljesítménye arányában zsákot kaptak. A zsákot a dolgozók élelemre vagy más közszükségleti cikkekre cserélték. A stabilizációval a gyár helyzete is javult. Az alapanyag utánpótlás megjavult, a dolgozók pénzben kapták fizetésüket, a termelés tervszerűbbé, folyamatossá vált.

A stabilizációval egy időben a gyár vezetését szovjet igazgató vette át. Ezzel lezárult egy nehéz és küzdelmes időszak és a dolgozók lelkes munkája eredményeként a termelés gyors iramban fejlődött. Beindult a második műszak is. Két új szövőterem épült, s ezzel a szövőgépek számát 184-re tudták emelni. A fonalak tárolására új raktár, a dolgozók étkeztetésének biztosítására konyha és ebédlő létesült. A szovjet vezetés alatt épült fel a 16 lakásos textilház, amelyben a gyár dolgozói részére modern lakásokat biztosítottak. Mellette felépült a Kultúrház (ma üzemcsarnok), mely nemcsak a gyár dolgozóinak, hanem a községnek is kultúrközpontja volt.

1952-ben a Szovjetunió a gyárat átadta a magyar államnak. A gyár első munkásigazgatója Eger József lett. A felszabadulás előtt a gyár tarkánszőtt cikkek gyártásával is foglalkozott. Ennek a hagyománynak az alapján először tarkánszőtt zsebkendők, majd háztartási darabáruk (abrosz, szalvéta, törülők) gyártásával kezdtek foglalkozni. A termékeknek egy része exportra készült. A gyár 1954. július 1-jén a Pamutszövőipari Vállalat 4. számú gyáregysége lett. Az újabb átszervezés után megkezdtek az elavult szövőgépek kicserélését, ugyanakkor elhatározták a 17 féle szövőgéptípus egységesítését. A géppark átrendezésével lehetővé vált a szövőgépek számának további növelése. A nyüstös gépek számát 163-ra emelték. A szövőde kapacitásának növelése szükségessé tette az előkészítőgépek számának növelését is. A munkákat az ellenforradalom megállította, majd néhány heti kényszerű szünet után a munka megindult és a korszerűsítés tovább folytatódott. A nehéz fizikai munkát igénylő árutisztító asztalokat mechanikai meghajtásúra cserélték ki és az árutisztítót Mansfort gyártmányú nagyteljesítményű nyírógéppel egészítették ki. Elkészült az írelő berendezés, szárítószekrény, a korszerű ír teknő és felhengerlő szerkezet. A rendelkezésünkre álló adatok a gyár fejlődését a következőképpen tükrözik:

Szövőgépek száma	Munkáslétszám	Összes létszám
------------------	---------------	----------------

1954. évben	256	422	536
1962. évben	284	585	689

A gyár dolgozói 1960-ig a község lakóiból tevődtek össze. A dolgozók 2/3 része nő, az utánpótlást is az addig háztartásokban dolgozó nők biztosították. Az 1960-as évektől ez a tartalék mindjobban csökkent. Így a közeli községekből kellett növelni a létszámot. Ma már a távolabbi községekben történő toborzás is alig biztosítja a szükséges létszámemelést. A gyár termelése:

1952-ben	2.704 ezer m ²
1957-ben	4.575 ezer m ²
1960-ban	4.562 ezer m ²
1962-ben	5.013 ezer m ²

A nagyobb termeléshez szükséges energiát 1958-tól egy 62 m³ fűtőfelületű kazán biztosította.

Forrás: A Pamuttextilművek története (Vörös Lászlóné) Budapest, 1973

Pamuttextilművek 2.

A Pamuttextilművek, mint ipari nagyvállalat, 1963. július 1-én három nagyvállalat összevonásával jött létre.

A vállalat profilja:

„Pamut és pamuttipusú műszál fonalak fonása és nemesítése, konfekcionálása és értékesítése.”

Az irányítás rendkívül centralizált lett. E nagyvállalat egyik gyáregységeként működött a Tolnai gyár.

Fejlődés, a termelési eredmények és a munkáslétszám alakulása

1963-1972

A gyár szövő – előkészítő épületei még az első világháború előtt létesültek, s azóta többszöri át- és hozzáépítéssel „toldozták-foltozták”. Az épület a 60-as években életveszélyessé vált, felújítása már nem volt gazdaságos, s ezért a vállalat vezetősége új gyár építését határozta el. A határozatot gyorsan tettek is követték. Elkészültek a tervdokumentációk, megkötötték a kivitelezési szerződést a Szekszárdi Építőipari Vállalattal. A munkálatok 1968-ban, az előirányzatnak megfelelően meg is kezdődtek. Az új gyár építése idején, a régi gyárban tovább folyt a termelő munka. Az új gyár 8 katasztrális holdon, 10,5 ezer m² alapterülettel, a gyár volt kultúrháza melletti telken épült, a mai technikai fejlettségnek megfelelően, legkorszerűbb tervezéssel és kivitelezéssel. A gyár korszerűségét jellemzik: a klímaberendezés, amely a külső hőmérséklettől függetlenül szabályozza a belső klímát, villamos energia telepe, a hőenergiával

való ellátás termo-olajos fűtőrendszerrel, korszerű padlózat, modern írelő, előkészítő és jól felszerelt szociális létesítmények.

Az új üzemcsarnok alig készült el, körülötte mindenütt folyt az építési munka, de már megkezdődött az Angyalföldi Szövőgyárból (Jacquard gyár) a jacquard gépek letelepítése, egy időben a régi gyár gépeinek áttelepítésével. Ezen munkálatokat a legminimálisabb termelés kieséssel oldották meg, ami nehéz feladat elé állította a gyár vezetőit és összes dolgozóit.

Az új üzemcsarnokban helyezték el a gyár 420 szövőgépét, 60 szövőgép még a régi gyárban üzemel. Úgyszintén az új üzemcsarnokban helyezkednek el az előkészítő gépek is.

A szövöde mellett új festöde létesült, mely 1973. év elején készült el, termelése évi 500 tonna lesz. A festöde létesítése a tarkán szőtt cikkprofillal üzemelő gyárnál nagy mértékben hozzájárul az önköltség csökkentéséhez, mert rendkívül sok költséget igényelt a festett hengerek leszállítása.

A régi szövőgépépületnek abban a részében, amelyben az életveszélyt sikerült megszüntetni, 60 db szövőgépet helyeztek el. A Központi gyárból letelepített cérnázó gépeket itt állították fel.

A szövőgépparkot a tolnai- és jacquard gyári hagyományos gépeken túlmenően, 36 db új Utas automata szövőgéppel bővítették.

A gyár épülete, festödéje, 36 új automata gép vásárlása mintegy 150 millió forintba került, ezt az összeget a vállalat hosszúlejáratú hitelre kapta.

A termelés az 1963-68. években fokozatosan emelkedett, 1969-ben a termelés egy millió m²-rel csökkent, ami a tarkán szövőgépek számának növekedésével együtt járó nagyarányú külső kooperáció emelkedéssel, az igen rövid 6-800 m-es rendelésekkel, a több mint évi 4000 átszereléssel magyarázható.

A termelés összetételének változását jól tükrözi az alábbi táblázat:

	1967	1968	1969	1970
	években a termelés %-os megoszlása			
Sima nyersáru fm-es	39,1	40,4	23,3	28,2
Tarkánszött áru fm-es	19,7	20,2	17,3	14,8
Tarkánszött abrosz keskeny	11,2	8,8	11,9	9,3
Tarkánszött abrosz széles	12,6	10,2	17,1	15,6
Tarkánszött törő	17,3	20,2	30,-	29,9
Próbagyártás	0,1	0,2	0,4	0,7
Szintetikus áru				1,5
Összesen:	100,-	100,-	100,-	100,-

Az 1969. évi 6,017 ezer m² termelésből 4,843 ezer m², az 1970. évi 6,993 ezer m² termelésből 5,352 ezer m² tarkán szőtt áru.

A következő számok jól mutatják a gyár által előállított minták és színállások rendkívüli magasságát és a növekedést.

	A gyártott termék száma	Gyártott össz. minta	Év folyamán gyártott szinállás
1965 év	25	100	290
1970 év	27	400	2.130

1972. évben már 8 millió m² árut gyártott, termékeinek 70-80 %-át exportálta.

A gyár előkészítő gépeit is az elmúlt években zömmel kicserélték. Lánccsévélő gépeinek nagy része automata, vetülék csévélő gépek, az érező korszerű létesítmények. A festőde üzemelésével a Tolnai Gyár teljes vertikum lesz.

Gyártmányai: háztartásai darabáru, jacquard és nyüstös ágyneműk, jacquard abroszok, szalvéták, az automata gépeken pedig ágynemű félék és a „Pafix” alapanyag.

A gyár termelése 1963-1972. években 47 %-kal emelkedett, ugyanakkor a létszám ennél lényegesen magasabb növekedést mutat, az 1963. évi 604 fő munkás létszám 1972. évre 971 főre emelkedett, ami több mint 60 %. A létszám növekedés nem volt arányban a termelés volumenének az emelkedésével. Ugyanezen időszakban az átlag munkabér 15.543 Ft/főről 20.045 Ft-ra emelkedett, ami közel 30 %-os javulást mutat.

A Tolnai Gyárnak saját ipari tanuló képző iskolája van, ahol az elmúlt években 448 szövőipari tanulót képeztek, a gyár szövő szükségleténél lényegesen többet. Ennek ellenére ma az a helyzet, hogy szakképzett szövőt azonnal alkalmaznának a gyárban, mert olyan nagymérvű itt is az elvándorlás.

Forrás: A Pamuttextilművek története (Vörös Lászlóné) Budapest, 1973

Tolnai Textilgyár 1972-1988

Az egyre nehezedő létszámproblémákat a Vállalat és a Gyár vezetése technológiai fejlesztéssel próbálta ellensúlyozni.

Az 1970-es évek első felében így került felállításra és beüzemelésre 80 db SZTB-216 cm bordaszélességű, mikrovetélős” automata” szövőgép.

Mivel a szovjet szövőgépek nem rendelkeztek a tarkán szőtt áruk gyártásához szükséges mintázó berendezéssel, 80 db svájci gyártmányú Staubli nyüstölő géppel lettek a gépek felszerelve, biztosítva ezzel a mintázás, a tarkán szövés technológiai feltételeit.

A fejlesztést hamarosan további követte. Felállításra került 30 db 330 cm bordaszélességű mikrovetélős SZTB automata szövőgép. Az új gépek felállításával a régi gépsorok több mint a fele leállításra került.

A gépek beüzemelése rövid időre megoldotta a létszám gondokat, az automatagépek kevesebb szövőt, nagyobb hatékonyságot, termelékenységet biztosítottak. A gyár

történetében igen sikeres időszak következett, a Tolnai gyár többszörös élüzemmé vált a 70-es évek második és a 80-as évek első felében. Fenti időszakban, 1974-1988 között a gyár igazgatója Bodó Gyula, műszaki vezetője Szabó Béla volt.

Az 1980-as évek közepétől ismételten jelentkező létszámhiányt ismét technológiai fejlesztéssel próbálta a gyár vezetése enyhíteni.

Így került megvásárlásra és beüzemelésre 102 db használt Rüti "C" uni files?...félautomata szövőgép, majd ezt követte az AT Frottier gépek felállítása, melyek eredményeként az összes hagyományos (vetélős) technológia megszüntetésre került.

1988-ban az UTAS szövőgépeket is modern, ragadókaros szövőgépek váltották fel.(Sulzer)

Természetesen a szövőgépek mellett az előkészítő üzemben is jelentős technikai, technológiai fejlesztésre került sor. Beüzemelésre került egy modern Benninger típusú előhengeres felvetőgép. Valamint a Sucker típusú írezőgépek is jelentős fejlesztésen mentek keresztül. A x.o.(keresztorsózó) üzemben modern "Autoconer" gép került felújításra. A gépi és a technológiai fejlesztések eredményeként a gyár hagyományos tarkánszőtt profil termelése egyre emelkedett. A 80-as évek második felében a termelés nagyságrendje elérte az évi 15-17 M négyzetmétert.

A gyár létszáma a fenti időszakban többször meghaladta az 1000 főt.

A dolgozói létszám biztosítását a műszakokhoz szervezett autóbusz járatokkal igyekeztek megoldani 50 km-es távolságon belül.

Az 1980-as évek második felétől a Pamuttextilművek budapesti üzemeinél meglévő, főleg létszám gondok miatt, és a textiliparban egy általános hanyatlás és visszaesés következtében több üzem leállításra került. /Fonóüzemek kerültek vidékre, Frottiergyár, stb./

Az 1988-as évet követően az egész pamutipar, így a Pamuttextilműveknél és a tolnai gyárnál is, rohamos visszaesés következett.

A társadalmi átrendeződés miatt, megszűnt a KGST, a pamutipar elvesztette piacának szinte teljes egészét.

Az alacsony termelékenységi és technológiai szint miatt a tőkés exportra való kijutás egyre nehezebbé vált. Bár a tolnai gyár mindvégig képes lett volna a tőkés export teljesítésére, a megelőző tevékenységek /fonalgyártás, kikészítés/ alacsony termelékenységi, minőségi szintje miatt a termelés nagyságrendje évről évre csökkent.

Forrás: Szabó Béla

Technológiai folyamatok áttekintése, a Pamutművek Tolnai Gyárának fénykorában

A termeléshez, vagyis a gyár üzemeltetéséhez a fő alapanyag a pamutfonal volt. Beszerzése vállalaton belüli és kívüli fonógyárokból történt. (Import gyapotból) Feldolgozása szervezett menetrendben a következőképpen történt.

Az új gyár megépítése és beindítása lehetővé tette, hogy önellátók legyünk. Vagyis az előkészítő és festőde kapacitása biztosította a szövőgépek folyamatos üzemeltetését. (Időnként még bér munkát is tudtunk vállalni.)

Mivel a Tolnai Gyár a megrendeléseit a Vállalat központjának kereskedelmi részlegétől kapta, - cikk, minőség, mennyiség – és határidő megszabása mellett, önálló kereskedelmi tevékenységet nem folytatott.

A beérkezett diszpozíciók a termelési osztályra kerültek. Ott igazolták vissza és onnan indult az egész termelési folyamat. A termelési osztályon az irányítást egy jól működő géptérkép alapján szövődei diszpécserok, valamint fonalforgalmi csoport közreműködésével bonyolították.

A Technológiai osztály minden szövésre kerülő termékre műszaki leírást készített. Ebből a műszaki leírásból az összes üzemrész elvégezte a ráeső feladatot.

A műszaki leírás tartalmazta: az adott cikk

- Nevét (fantázia név)
- Minőségét (fonalfinomság, egyágú, cérna)
- Szélességét
- Sűrűségét
- Hosszúságát (darabszámnál)
- Szintbontásokat
- Fonalszükségletet (Szintbontásban, 100m/sg)

A szövést az előkészítés folyamata előzte meg. Az előkészítő a diszpozíciót a termelési osztálytól kapta. Ennek alapján működött a keresztorsózó, felvető, írező. (Festőde, Fűző, Kártyavevő)

Xo-zás:

- hengerfelvetéshez (azonos fonalhosszú és súlyú xo-k készítése)
- vetülékcsévézéshez (keresztirányú fonalrendszer)
- xo festés elé laza xo. (perforált orsóra)

Felvetés: A kiírt hosszúságú, meghatározott szálszárú és finomságú fonalból készített lánchenger (Előhenger) (Műszaki leírás alapján).

Ívezés: A felvetett lánchenger fonalai egy keményítő anyag felvitelével erősítést kaptak, hogy a szövés közbeni igénybevételre alkalmasak legyenek. Az előhengerek itt kerülnek összeeresztésre, ami eredménye a teljes szálszámú végleges, szövésre alkalmas lánchenger (hosszirányú fonalrendszer).

Ívezés után a fűzés, vagy a sodrás következett (szövőgépbe való beszerelés).

Cikkváltás esetén a lánchengert a fűzőben a nyüstkereteken lévő nyüstszalakba fűzik és bebordázzák, tehát teljes szerelékét készítik. Sodrásnál a szövőgépen lévő termék láncszálkáihoz, a következő lánchengert szálait hozzá sodorják.

Kártyavevő műhely: A legtöbb szövőgépen a termék kötésmintája a száltakaró nyüstemeléssel jött létre. Ezt kártya irányította, valamint a keresztirányú fonalrendszerrel a színváltást. Szövőgépek típustól függően, papírkártyát (lyukkártya) fém kártyát, pléh kártyát és fa kártyát is használt az üzem. Ezek készítése a kártyaműhelyben történt, műszaki leírás alapján.

Festőde: A rendelést a termelési osztálytól kapta. Egy jól működő új üzemrész volt, alkalmas indantrén (színtartó), naftol és kénes színek festésére, xo-n és lánchengereken.

Szövőde: A szövőgépeken előállított terméket a művezetők szerelték és állították be, de a gyártásköri ellenőrök felügyelték, és hagyták jóvá, hogy a termék a minőségi és műszaki követelményeknek megfeleljen. A cikkprofil gépparkhoz és megrendelésekhez igazodva változott. Jagüand, UTAS, SzTB, Frattier gépek stb. A Tolnai Gyár tarkán szövő üzem volt. Jellemző cikkek:

- ágynemű (Nyüstös, Jagüard)
- asztalnemű (abrosz, konyharuha)
- Frottier áru
- Métáru (pl. cord)
- Ipari szövetek

Árutisztító-MEO: A szövődéből a nyersáru az árutisztítóba került, ahol egy tisztításon és MEO-záson ment keresztül.

Árutisztítás: a nyersáru felesleges levegő szálainak az eltávolítását, hurkok kihízását jelentette.

A MEO végenként átszámolta darabárutól az esetleges selejtet, vagy osztályos darabot, méteráruról pedig a benne lévő hibaszám alapján minősített.

A fenti technológiai folyamat után a megszőtt nyersáru a Székesfehérvári kikészítő gyárba került kiszállításra. Ott kapta meg a termék, a rendelésnek és igénynek megfelelő végleges külső formát. Tehát készáru lett belőle.

Kiegészítő osztályok: Az egész szövőgyár üzemeltetését több kisebb- nagyobb osztály és raktár segítette. Pl.

- Műszaki osztály (energia ügyek mellett a gépkontrollok, generálok intézője)
- Anyag és Áruforgalmi osztály
 - Szállítás
 - Segédanyag raktár
- Fonlaktár
- Nyersáru raktár
- Villanszerelő, lakatos, kovács és asztalos műhelyek

Forrás: Vidáné Tanos Katalin